

ESEJ

U školskoj godini 2023./2024. ispituju se sljedeća književna djela:

1. Camus, Albert, *Stranac*
2. Dostojevski, Fjodor Mihajlovič, *Zločin i kazna*
3. Kafka, Franz, *Preobražaj*
4. Marinković, Ranko, *Kiklop*
5. Matoš, Antun Gustav, izbor iz novela (*Cvijet sa raskršća, Camao, Kip domovine leta 188**)
6. Shakespeare, William, *Hamlet*
7. Šenoa, August, *Prijan Lovro*
8. Ujević, Tin, *Izbor iz poezije*

1. Kasni modernizam

ALBERT CAMUS [Alber Kami]

“STRANAC”

- francuski romanopisac, dramatičar i novinar
- psihološko-filozofski roman
- pisan u 1. licu jd. kao ispovijest glavnog lika
- podijeljen u 2 dijela: *1. život od saznanja za majčinu smrt do izvršenja ubojstva*
2. život od uhićenje do iščekivanja smrtne kazne
- vrijeme radnje: prva polovica 20. st.
- mjesto radnje: Alžir
- tema: sukob glavnog lika sa svijetom
- likovi: **Mersault** [*Merso*] – uspješan poslovni čovjek srednjih godina
 - potpuni stranac u društvu – nema životni cilj, nema nade, nije emocionalan
 - njegove mane su iskrenost i ravnodušnost zbog kojih je i osuđen na smrt
- Raymond** - svodnik i pripadnik alžirskog podzemlja; Mersaultov susjed
- Marie** - Mersaultova ljubavnica

- roman započinje saznanjem za majčinu smrt koju je Mersault primio vrlo hladno
- prijateljuje sa susjedom Raymondom
- na izletu dolazi do sukoba Raymonda i skupine Arapa (Mersault ubija jednog od njih)
- u drugom dijelu romana opisan je njegov život od uhićenje i suđenje
- imao je osjećaj da mu sude jer je bio bezosjećajan na majčinu pokopu
- nije se uopće branio tijekom suđenja (ravnodušno prima smrtnu kaznu)
- **apsurd**: zatvoren zbog ubojstva, osuđen zbog bezosjećajnosti na majčinu pokopu
- doživljava smrt kao nešto neizbježno i svejedno mu je kada će i kako umrijeti
- shvaća da njegovo postojanje nema neki viši smisao - smrt je apsolutni kraj
- svjestan je apsurdna života i vlastitog postojanja
- poželio je da na dan smaknuća ne bude sam, nego da na ulici bude mnogo gledatelja koji će ga dočekati s povicima mržnje
- motiv smrti provlači se kroz cijeli roman:
 1. prirodna smrt majke
 2. nasilna smrt (ubojstvo Arapa)
 3. nasilna smrt (sudska presuda)

2. Fjodor Mihajlovič Dostojevski (1821. – 1881.)

“Zločin i kazna” (europski realizam)

- jedan od najznačajnijih ruskih pisaca
- **socijalni** (slika bijede velegradske sirotinje), **psihološki** (psihički problemi gl. lika) i **realistički roman** (vjerno opisuje tadašnje prilike u Rusiji)
- radnja se odvija u drugoj polovici 19.st. u Petrogradu (današnji Sankt Peterburg)
- tema: zločin studenta Raskoljnikova
- likovi:

Rodion (Rodja) Romanovič Raskoljnikov (23 godine)

- student prava, zbog socijalne nepravde ubija staru lihvaricu
- dijeli ljude na “obične” i “neobične” (“obični” – služe samo za razmnožavanje, “neobični” – pokreću svijet, imaju pravo na zločin radi postizanja nečeg boljeg)
- sebe smatra “neobičnim” - smatra da će ubojstvom stare lihvarice svijet riješiti zla, da će ispraviti društvenu nepravdu
- zločin – sjekinom ubija lihvaricu Aljonu Ivanovnu, ali i njezinu sestru Lizavetu koja se zatekla na mjestu zločina
- nakon zločina pada u groznicu – počinje mučna psihička borba, borba sa savješću

- veza sa Sonjom Marmeladovom - nagovara ga da priznae zločin i okaje ga kaznom
- osuđen na 8 god. zatvora u Sibiru (utjehu pronalazi u Evandelju i Sonjinoj ljubavi)

Dunja - Raskolnikovljeva sestra, želi pomoći bratu da nastavi studij (bogatom udajom)

Razumihin – Rodjin najbolji prijatelj

Sonja Marmeladova - Rodjina ljubav, prostitutka (siromaštvo obitelji prisililo ju je na to), tiha, mirna, dobra, pobožna

Porfirij Petrovič - istražitelj, sumnja u Raskolnikova od samog početka

Svidrigajlov – bivši Dunjin poslodavac; želi se njome oženiti, ali ga ona odbija

- počinio samoubojstvo
- svoje “grijehe” okajao ostavivši novac Dunji i Marmeladovima

* 3 su razloga koja navode Raskolnikova na zločin:

- 1.) želi svijet učiniti boljim – želi dokazati svoju teoriju o “običnim” i “neobičnim” ljudima
- 2.) želi spriječiti sestrinu udaju za bogatog Lužina
- 3.) želi spasiti Sonju od posla kojim se bavi

3. FRANZ KAFKA „PREOBRAŽAJ” (njemačka avangarda)

- pripovijetka
- preobrazba – temeljita promjena nastala tijekom dužeg vremena (metamorfoza)
- **preobražaj** – velika, vidljiva promjena oblika
- preobražaj - fizički (promjena oblika - Gregor Samsa postaje kukac)
 - psihički (promjena u samom Gregoru - razmišljanje o samom sebi i svom životu)
- tema: odnos pojedinca i obitelji
- glavni lik:

Gregor Samsa - trgovački putnik, sve teže podnosi posao, putovanja

- jednog jutra probudio se preobražen u golemom kukca
- promijenio se i fizički i psihički, zadržao je ljudsku svijest
- svoju preobrazbu doživljava gotovo normalno
- njegova preobrazba uvodi pomutnju u kući

- nadao se da će se obitelj brinuti za njega
- prvih dana bolesti njeguje ga sestra, a mati se nada da će ozdraviti
- odnos obitelji svakim danom je sve gori (za njih je on strano tijelo)
- dolazi do preobrazbe i u obitelji: svi ukućani rade
- Gregor gubi mogućnost govora i priliku da objasni da u njemu još uvijek živi njihov sin i brat
- u njemu nema pakosti niti pobune, osjeća se krivim, odobrava nehumane postupke svojih ukućana
- njegova smrt svima donosi olakšanje

- Kafka u pripovijetci govori: - o poremećenosti odnosa unutar obitelji
 - o osamljenosti
 - o otuđenosti
 - o tjeskobi
 - o nehumanosti

- apсурdnim motivom preobražaja Kafka se koristi kako bi izrazio odnos obitelji prema pojedincu i na taj način pokazao položaj pojedinca u društvu

Franz Kafka (Prag, 1883. – Prag, 1924.) – austrijski pripovjedač, rođen u obitelji njemačkih Židova

- djetinjstvo provodi pod nesmiljenim autoritetom oca, što će ostaviti neizbrisiv trag na njegovoj osjetljivoj psihi i slabom tjelesnom ustroju
- za života je objavio tek nekoliko pripovijetki, među njima i Preobražaj, 1915., dok je većinu svojeg opusa oporučno namijenio spaljivanju
- njegovu knjiž. ostavštinu spasio je i kasnije objavio Max Broder: romani - Proces, Amerika, Dvorac; Pisma Mileni i dr.; pripovijetka: U izgradnji kineskog mosta.
- Kafkin opus sadrži elemente ekspresionizma: osjećaj straha, i usamljenosti protiv društvenog mehanizma koji ugrožava slobodu pojedinca i zahtjeva slijepo pokoravanje
- u njegovim djelima ima elemenata nadrealizma: halucinantne vizije.

4. Drugo razdoblje u hrvatskoj književnosti

Ranko Marinković (1913., Vis – 2001., Zagreb)

“Kiklop”

- OŠ pohađao je u rodnome mjestu, gimnaziju u Splitu i Zagrebu
- diplomirao je na Filozofskom fakultetu u Zagrebu
- bio je direktor Drame HNK u Zagrebu, a od 1951. i profesor na zagreb. Akademiji za kazališnu umjetnost
- djela: **“Ruke”** (zbirka novela); romani: **“Zajednička kupka”**, **“Never more”**
drame: **“Glorija”**, **“Albatros”**
- **moderni roman** (razlomljena struktura, opis psih. života likova, unutarnji monolog)
- **simboličan naslov – kiklopi** – jednooki divovi iz grč. mitologije (najpoznatiji je **Polifem), ljudožderi**
- kiklop – simbolizira rat i ratna stradanja, kanibalski svijet, ljudsku animalnost
- vrijeme radnje: predratno i ratno doba (od 1939. do 1941.) – početak rata
- mjesto radnje: Zagreb
- tema: rat i njegove posljedice u čovjekovu životu
- likovi:
Melkior Tresić (Eustahije, Kior) – moderni Odisej koji se odupire ratu (kiklopu)
 - intelektualac, prof. filozofije, novinar, kazališni i filmski kritičar
 - opsjednut strahom od rata i smrti
 - izgladnjuje se kako bi izbjegao mobilizaciju
 - dane provodi u kavanama i ispraznim intelektualnim razgovorima
 - ljubuje s Enkom, žudi za Vivijanom
 - ne snalazi se u surovom svijetu vojarne – spas vidi u bolnici
 - dospijeva i u ludnicu iz koje je otpušten i proglašen nesposobnim za vojsku

- vraća se u opustošen grad
- prijavljuje se u vojsku kako bi pronašao smisao svog postojanja, ali se u zadnji čas predomisli i bježi
- slomljen i razočaran puže prema zoološkom vrtu (Zoopolis) simbolično pokazujući čovjekov pad od humanog bića do četveronošca sposobnog samo za golo preživljavanje

Maestro (Ludi Kukac) urednik gradske rubrike, pijanac

- ubila ga električna energija; svoje tijelo prodao je anatomskom institutu

Ugo (Parampion) – novinar, šaljivdžija, ženskaroš

Atma (Adam) – Melkiorov susjed, kiromant (čita budućnost iz dlana)

Vivijana – žena Melkiorovih snova

Enka – Melkiorova ljubavnica, razmažena bogatašica, bludnica

Don Fernando – novinar

Čičak, Major, Krele

- roman možemo podijeliti na tri tematske cjeline:

- 1.) Melkiorov život prije odlaska u vojsku
- 2.) Melkiorov život u vojsci, bolnici i ludnici
- 3.) Melkiorov život nakon izlaska iz ludnice

- naslov upućuje na intertekstualnost (utjecaj jednog knjiž. djela na drugo): rat kao suvremeni kiklop Polifem koji prijete čovjeku

- unatoč jedinstvenoj radnji u Kiklopu možemo uočiti 3 razine:

- 1.) realistička – predratni intelektualni svijet usredšten u gostionicama
- 2.) arhetipska (prauzor) – pojava mitoloških ličnosti – kiklop, Odisej, Menelaj
- 3.) onirička (onirizam – stanje duha slično snu) – drama o sudbini brodolomaca s broda Menelaj

5. Hrvatska moderna

ANTUN GUSTAV MATOŠ

pripovjedač, pjesnik, kričar, putopisac, feljtonist

najistaknutiji hrvatski književnik u razdoblju hrvatske moderne

rođen u Tovarniku 30. lipnja 1873.

u Zagrebu je završio OŠ i 6. razred gimnazije (školovanje nastavlja u Beču)

1892. vraća se u Zagreb i 1. put se javlja u književnosti novelom "Moć savjesti"

1893. počinje služiti vojni rok, ali već iduće godine bježi iz vojske u Srbiju

sljedećih 14 godina živjet će u tuđini: Beogradu, Beču, Ženevi, Parizu

1908. vraća se u Zagreb (nakon amnestije)

1910. polaže ispite za učitelja, no za velikog pjesnika i domoljuba nije bilo posla

umire 17. ožujka 1914.

Antun Gustav Matoš kao novelist

Antun Gustav Matoš, Camao

Camao je bila (prema Matoševoj napomeni) mistična ptica za koju su srednjovjekovni Španjolci vjerovali da ugiba kad žena prevari muža.

SIMBOLIKA - i u ovoj je noveli Camao ptica (papiga), ali ona ne ugiba, nego umiru nevjerna žena (Fanny) i njezin ljubavnik (Alfred Kamenski).

Camao je skrivio njezinu smrt i tako on postaje simbol sudbine, zle kobi (veza s *Gavranom*, E.A.Poea).

GLAVNI LIKOVI - *Alfred Kamenski* glazbenik je koji luta Europom. Muče ga nejasne

čežnje, miješa san i javu, osjeća gađenje prema životu i prema

navikama drugih ljudi.

Ipak se ne ubija „jer mu se smrt činjaše možda još gorom brukom od života.“

Volio je i ljubio samo ono što je daleko, nedokučivo i što nije imao (nalik na romantičarske junake!)

- *Fanny* je drukčija od ostalih žena: lijepa i fatalna, a takva je njihova ljubav: kratka, intenzivno proživljena, strasna – tragična.

STIL - Ova novela Matoševoj simbolističkoj i bizarnoj prozi.

Tu sklonost prema bizarnom Matoš preuzima od E. A.Poea.

“CVIJET SA RASKRŠĆA”

NOVELA – kraća epska vrsta u kojoj je opisan neki zanimljiv i neobičan događaj (tal. novella – “mala novina”)

- utemeljiteljem novele smatra se tal. pisac Giovanni Boccaccio [Đovani Bokačo]
- karakteristike novele: 1.) opisuje zanimljiv i neobičan događaj
 - 2.) pojavljuje se jedan ili dva lika
 - 3.) pisana u prenesenom značenju
 - 4.) završava poantom (osnovna misao)
- “Cvijet sa raskršća” – najljepša Matoševa novela (posvećena njegovoj zaručnici Olgi Herak
- simbolična novela: *cvijet* - simbolizira ljubav prema ženi, prema domovini
 - raskršća* - simboliziraju Matoševa putovanja, lutanja
- vrijeme radnje: nedjelja (ljetno)
- mjesto radnje: franc. gradić N
- tema: susret pripovjedača i lijepe Izabele
- likovi: Izabela – lijepa, slijepa djevojka
 - simbolizira sve ono za čim Matoš teži – domovinu, ljubav, ženu - a u čemu ne može uživati

Solus (lat. solus-sam) – sam pripovjedač, luralica,

- osuđen na lutanja jer je njegova domovina neslobodna
- teži za slobodnom Hrvatskom i pravom ljubavi
- o ljudima i svijetu govori s gorčinom (ljudi su robovi, svijet je mučilište, a čovjek je čovjeku tamničar...)
- novela ima dva sloja:

VRHNI SLOJ (NEVJEROJATNI)	DOJNI SLOJ (VJEROJATNI)
svjetlo i lijepo i slijepe Izabele	- - - slika i sudbina Hrvatske za vrijeme Austro - Ugarske
namjera pripovjedača da spasi Izabelu	namogućnost pripovjedača da pomogne povini

- lirski elementi i noveli: iskazivanje osjećaja, slikovitost izraza (uz pomoć epiteta, poredbi, metafora, pjesničkih slika)
- poanta – san o slobodi Hrvatske je nedostižan

Antun Gustav Matoš

"KIP DOMOVINE LETA 188*"

- kip = slika
- književna vrsta: crtica
- vrijeme radnje: kraj 19. st.
- mjesto radnje: Trg bana Jelačića u Zagrebu
- opisan je istinit povijesni događaj: građanska pobuna u Zagrebu (zbog odluke o postavljanju mađarskih natpisa na urede)
- tema: pojedinačni pokušaj pobune

- likovi: piljar Jožica Pogačić

njegova žena Pepica

- Jožica Pogačić bježi pred vojskom

- Pepica hrabro ostaje te pogiba, simbolizira Hrvatsku

- Jožica Pogačić umire, očajan zbog smrti svoje žene

- pokopani su tajno

- crtica opisuje hrvatski mentalitet u vremenu intenzivne mađarizacije

- sav se otpor mađarizaciji, nakon bučnih parola i velikih riječi, sveo na prkosnu reakciju jedne ostarjele piljarice, svi su se drugi razbježali

- Matošev stav: iskazuje prezir prema mlakom stavu hrvatskih političkih predstavnika prilikom uvođenja mađarskih natpisa („Kada se ušeptrljiše Zagrepčani...“)

6. William Shakespeare (1564. – 1616.)

“Hamlet” (renesansa)

- engleski pjesnik i dramatičar.

- najveći tragičar svih vremena

- tragedija u 5 činova

- mjesto radnje: Danska

- vrijeme radnje: početak 17. st.

- tema: Hamletovo traganje za istinom

- osnovni motiv: osveta

- likovi:

Hamlet - danski kraljević, pokušava otkriti tko mu je ubio oca (glumi ludilo)

- razapet između unutrašnje senzibilnosti i grubosti vanjskog svijeta

- duboko je razočaran u svijet, ljude i u sve vrijednosti u koje je do tada vjerovao –

postaje pesimističan

- osveta postaje jedini smisao njegovog života

- tip renesansnog čovjeka: istraživački duh, vjeruje samo činjenicama, kritičan

Klaudije - danski kralj, Hamletov stric i oćuh, pohlepan, ubio Hamletova oca

- narućuje Hamletovo ubojstvo

Gertruda - danska kraljica, Hamletova majka

Polonije - kralj komornik (savjetnik) i glavni državni tajnik, kraljev doušnik

Ofelija - Polonijeva kćer i Hamletova ljubav

Laert - Polonijev sin

Horacije – Hamletov prijatelj

- Shakespeareova tragedija raspravlja o pravdi i krivnji, o životu i smrti, o ljubavi i mržnji, o vjernosti i izdaji

- Hamletovo razmišljanje o životu i smrti – trpjeti ili ne trpjeti

- *“Bit ili ne biti – to je pitanje!*

Je l' dićnije za ljudski um sve praćke

I strjelice silovite sudbine

Podnositi il zgrabiti oružje,

Oduprijeti se i moru jada kraj

Ućiniti? Umrijeti- usnut, ništa više!

I usnuvši dokonćati srca bol

I prirodnih još tisuć potresa...”

- Hamlet se dvoumi između života i smrti: je li hrabrije podnositi životne nedaće ili umrijeti i riješiti se patnje

- nije siguran što ga ćeka nakon smrti te odlućuje živjeti

TO BE OR NOT TO BE?

That is the question.

7. Protorealizam (Šenoino doba)

August Šenoa

PRIJAN LOVRO

- psihološko-socijalna novela
- kompozicija – prstenasta
- okvirna priča – razgovor pripovjedača i udovice o književnosti
- priča o prijanu Lovri – dokaz da su sudbine naših ljudi inspirativne za stvaranje dobrih i zanimljivih književnih djela
- tema: tragična sudbina inteligentnog mladića seoskog podrijetla
- mjesto radnje: Ljubljana, Prag, Postojna
- vrijeme radnje: sredina 19. st.
- fabula: - svećeničko zvanje – jedini dostupni vrhunac Lovrinog životnog uspjeha
 - zbog želje za znanjem, radom, punim življenjem i ljubavlju, odustaje od svećeničkog zvanja
 - otac zalaže imanje i daje Lovri novac za studij jezikoslovlja
 - kada otac pada u dugove, Lovro se želi oženiti bogatom djevojkom da bi ga spasio
 - iako je osjećao iskrenu naklonost prema djevojci, u to nitko nije vjerovao
 - razočaran u ljude, ljubav, pravdu i istinu, ubija se
- fatalnost žena u Lovrinu životu (Malvina, Minka, Anđelija)
- socijalni problemi: bijeda inteligencije i bahatost aristokrata, nastojanje siromašnih da poprave svoj položaj u bezobzirnoj strukturi društva, problem školovanja siromašnih mladića seoskog podrijetla
- romantičarski elementi: osjećaj različitosti u odnosu prema društvu, razočaranost u prave ljudske vrijednosti, osjećaj suvišnosti

- realističko prikazivanje stvarnosti: sudbina pojedinca, položaj hrv. naroda i hrv. čovjeka, odnos između viših i nižih slojeva, psihologija seljaka i sitnih građana

8. Tin Ujević

HRVATSKA KNJIŽEVNOST OD 1929. DO 1952.

Tin Ujević - pjesnik, prevoditelj, esejist, kritičar, boem

- najznačajnija i najoriginalnija ličnost hrvatskog pjesništva 20.st.
- rođen je u Vrgorcu 1891.g., a umro u Zagrebu 1955.
- OŠ završio je u Makarskoj, a gimnaziju u Splitu
- 1909. u Zagrebu upisuje Filoz. fakultet (1. put se pojavljuje u knjiž. sonetom „Za novim vidicima“)
- za života boravio je u Parizu, Beogradu, Sarajevu, Splitu, Zagrebu
- zbirke pjesama: *Lelek sebra* (1920.), *Kolajna* (1926.), *Auto na korzu* (1932.), *Ojađeno zvono* (1933.), *Žedan kamen na studencu* (1954.)
- osnovni motivi njegovih pjesama: patnja, osamljenost, žena, ljubav
- stvaralačke faze: a) rane pjesme – nastaju pod utjecajem Matoša (pisane sonetom)
 - prevladavaju domoljubni, pejzažni i intimni motivi
- b) prva faza - zbirke nastale u Parizu (*Lelek sebra*, *Kolajna*), prožete samoćom, patnjom i ljubavlju (utjecaj Baudelairea), pisane sonetom
- c) druga faza – okreće se misaonoj poeziji (teme: čovjek i njegovo stvaranje, priroda)
 - zastupljen je slobodan stih (*Auto na korzu*, *Ojađeno zvono*)
- d) treća faza – donosi pjesnikovo mirenje sa svijetom i samim sobom
(*Žedan kamen na studencu*)

Ujević,

“Ove su riječi crne od dubine”

- pjesnik, prevoditelj, esejist, kritičar, bohem
- rođen je u Vrgorcu 1891.g., a umro u Zagrebu 1955.

- OŠ završio je u Makarskoj, a gimnaziju u Splitu
- 1909. u Zagrebu upisuje Filozofski fakultet
- za života boravio je u Parizu, Beogradu, Sarajevu, Splitu, Zagrebu
- zbirke pjesama: *Lelek sebra* (1920.), *Kolajna* (1926.), *Auto na korzu* (1932.), *Ojađeno zvono* (1933.), *Žedan kamen na studencu* (1954.)
- osnovni motivi njegovih pjesama: patnja, osamljenost, žena, ljubav

*Ove su riječi crne od dubine
Ove su pjesme zrele i bez buke.
- One su, tako, šiknule iz tmine,
i sada streme ko pružene ruke.*

stremiti - težiti

*Nisam li pjesnik, ja sam barem patnik
i katkad su mi drage moje rane.
Jer svaki jecaj postati će zlatnik
a moje suze dati će đerdane.*

đerdan - ogrlica

*- No one samo imati će cijenu,
ako ih jednom u perli i zlatu,
kolajnu vidim slavno obješenu,
ljubljeno dijete, baš o tvome vratu.*

perle – staklene kuglice

kolajna - ogrlica

- lirska misaona pjesma
- nalazi se u zbirci “Kolajna” (najljepša zbirka ljubavne poezije hrv. lirike)
- tema: pjesničko stvaralaštvo
- pjesnikove riječi su pune patnje, boli, one su “*crne od dubine*” jer dolaze iz njegove duše
- Ujević sumnja u sebe kao pjesnika (uvijek je težio ka savršenstvu)
- pjesnik je patnik = u toj patnji pronalazi inspiraciju za svoje pjesme
- iz svakog njegovog jecaja, iz svake njegove suze nastat će najljepši stihovi (najljepše pjesme nastaju iz najveće patnje)
- njegove pjesme “imati će cijenu”, vrijedit će jedino ako naiđu na čitatelja koji će prepoznati njihovu vrijednost i ljepotu

TIN UJEVIĆ

“SVAKIDAŠNJA JADIKOVKA”

- pjesma se nalazi u zbirci “Lelek sebra” (1916.)

- lirska misaona pjesma
- motivi: osamljenost, bespomoćnost, razočaranje, odbačenost, gubljenje iluzija
- tema: osamljenost pjesnika
- pjesma je podijeljena na četiri dijela:

I. dio - izražava osobnu pjesnikovu tragediju

- pjesnik se osjeća staro iako je mlad:

*“Kako je teško biti slab,
kako je teško biti sam,
i biti star, a biti mlad.”*

- pjesnikovo lutanje i ponižavanje izraženo je stihovima: *“I gaziti cestama, / i biti gažen u blatu...”*
- smatra da je rođen pod nesretnom zvijezdom: *“Bez sjaja zvijezde udesa
što sijaše nad kolijevkom...”*

II. dio - pjesnikovo prvo obraćanje Bogu

- pjesnik govori o svojim idealima iz mladosti koji sadrže ljepotu i sreću:

*“Bože, sjeti se
svih obećanja blistavih
što si ih meni zadao...”*

- život nije realizirao ideale iz mladosti, već je donio patnju, razočaranje i na kraju samoću
- pjesnik nam otkriva svoj težak život: trnje, kamenje, krvave noge, ranjeno srce, kosti umorne
- svoje patnje poistovjećuje s patnjama Isusa Krista:

*“I znaj da Sin tvoj putuje
dolinom svijeta turobnom
po trnju i kamenju...”*

- svoju samoću izražava stihovima:

*“ I nema sestre ni brata,
i nema oca ni majke
i nema drage ni druga...”*

III. dio - pjesnikovo drugo obraćanje Bogu

- započinje stihom: *“Bože, žeže tvoja riječ...”*
- pjesnik je klonuo i ne vidi izlaz iz te svoje situacije
- jedini izlaz vidi u smrti, ili u ljubavi, odgovorima (zašto mu je život ispunjen gorčinom, razočaranjem i patnjom):

*“Jer meni treba moćna riječ
jer meni treba odgovor,
i ljubav, ili sveta smrt...”*

IV. dio - izražava potpunu tragičnost pjesnika: “Jer mi je mučno biti slab, / jer mi je mučno biti sam...”

- želi biti jak i voljen: *“...kada bih mogao biti jak, / kada bih mogao biti drag...”*
- prerano izgubljena mladost:

“...no mučno je, najmučnije / biti već star, a tako mlad.”

- kompozicija: zatvorena (naglašava da su samoća, patnja i razočaranje u životu čovjeka neizbježni)

Tin Ujević

“Pobratimstvo lica u svemiru”

- lirska misaona pjesma
- tema: svijest o zajedništvu
- pobratimstvo: zajedništvo ljudi - svim ljudima zajednički su: snovi, misli, lutanja, grijesi, snaga, teret sudbine...
- osnovna misao: život je božanski vječan, a čovjek je dio svemira

1. strofa – pjesnikovo ohrabrenje - nismo sami u svojim nevoljama, snovima

- i drugima se događa ono što i nama

...”Ima i drugih nego ti

koji nepoznati od tebe žive tvojim životom.”...

2. strofa – pjesnikovo upozorenje

- svoje misli i razmišljanja dijelimo sa drugima
- čovjek je dio cjeline

3. i 4. strofa - oduvijek je čovjek “dijelio” s drugima nešto svoje (misli, snove, sudbinu)

5. strofa – smatramo da smo bolji od drugih - osjećaj vlastite vrijednosti

6. strofa – svi smo isti, isto se ponašamo u zloći i radosti,

- istu sudbinu “nosimo” – zajednička nam je sudbina

7. strofa – čovjek je dio svemira: ...”*Ja sam u nekom tamo neznancu, i na zvijezdi dalekoj, raspreden...*”

8. strofa – svijest o vlastitoj individualnosti: “*Ja sam ipak ja, svojeglav*”

Tin Ujević

„Božanska žena, gospo nepoznata“ (IX.)

- iz zbirke pjesama *Kolajna* (kolajna – ogrlica)
- lirski ljubavna pjesma
- tema: nedostižnost voljene žene
- motivi: božanska žena, gospa nepoznata, strepnja, zlato, srce, sunce, mjesec
- pjesnik se obraća nepoznatoj ženi (plod njegove mašte)
- čezne za ljubavlju, strepi od siline osjećaja i od ženine ljepote
- simbolika ženskog imena Beata (Blažena) – donijela bi mu blaženstvo i sreću
- ostaje mu samo san i sveprisutno pitanje: tko je ona, što je ona, gdje je ona?
- pjesnički oblik: sonet
- rima: abba abba cdd cdd
- stih: jedanaesterac
- uzori: Petrarca, trubaduri, Matoš
- stilska sredstva:
 - *retoričko pitanje – ...“ dokle, i kamo mene misliš vući?“...
 - *metafore: zlatni zvekir – njegova ljubav
bešćutna vrata – njeno srce

Tin Ujević “Visoki jablani”

- iz zbirke pjesama “Auto na korzu”
- lirski misaona pjesma
- tema: uloga pjesnika u društvu

suprotnost:

oni

mi

visoki jablani (pjesnici, umjetnici)

- *obični „mi” („prizemni“ ljudi)*

šire obzore svijeta

- *uskogrudni (ograničenih nazora)*

snažni (zahvaljujući patnji)

- *slabi, nemoćni*

imaju polet orlova (polet u umjetničkom stvaranju)

- *rezignirani (bezvoljni, ravnodušni)*

vođe za slobodu prava (glasni, bune se, usamljeni)

- *nenametljivi, tihi, „nestali“ u masi*

teže ka višim oblicima života („u visine“)

- *teže ka materijalnom („u dolini“)*

- pjesnici su ti koji prepoznaju ljudsku patnju, sve ljepote ovoga svijeta
- ljudi nisu svjesni njihove ulogu u društvu
- pate zbog toga što ne mogu ostale uzdignuti do svojih visina, oni su neshvaćeni i neprihvaćeni od tzv. običnih ljudi
- kraj pjesme: pesimizam – ljudi ne čitaju poeziju
- „*samo zvijezde, samo zvijezde*“ – težnja za višim oblicima života
- strofe imaju nejednak broj stihova
- ritam pjesme: usporen – postignut prebacivanjem